ىب كنند مطمئنا ســـراغ قابل دسترس ترين

بوددست مىزنندوبر افكار قسمت قابل توجهى

. تاثیر گذاشتن

مبنــای باورهــا و نگرشها مبنای باورمد و روز شکل می گیرد و هدایت آن . تلاش

افکار عمومی در جنگروانی است. افسکار عمومسی در

دارد؛ بسیاری از دولتمردان

برای پیشـبرد اهداف خود

از این حرفه ارتباطی بهره

مىبرنىد در ايىن روش بى

تمرکز روی احساسات مردم،

برنامه ای مختلفی تدوین

می شــود و احساسات مردم را تهییج می کنند. در چنین

مىبرنىدو متناس سیاستهای خود را پیش

جنگ روانی تاثیر بس

سيرى معيسن، تلاش فراوانیمی طلبد. نکته دیگر، تاثیر قابل توجه

بادداشت

حاجیمحمداحمدی،مدرسارتباطاتدرگفتوگوبا«شهروند»مطرحکرد:

افکارعمومیسازی،جوابنمیدهد

افكارعمومى به چه چيزى گفته مى شود؟ يا بهتر بگوییمافکارعمومی چلورساختهمی شود؟ افــکار عمومی بهطور کلی دیدگاههــا، عقایدو تفکرات

کلی مردم در موضوعات مختلف در حوزههای فَرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. این تفکرات و عقاید نوعابهعنوان افکار عمومی شناخته می شوند. افکار عمومی در زمان های مختلف به ســمت و سوهای خاص کشیده می شودو این جهتدهی به تفکر غالب در جامعه، به واسطه ی روین کو مختلفاتفاق میافتد بیشترین گروهها تحولات حوزههای مختلفاتفاق میافتد بیشترین گروهها و اشخاصی که در شکل دهی به افکار عمومی نقش دارند، گروههای سیاسی، شهرت و آرزش افراد حقیقی و حقوقی و جریانات سیاسی -اجتماعی جامعه هستند که در جهت و و جريانات منافع ملى ومنافع حزبى و گروهي مي تواند به افكار سازي عمومی بینجامد.در این میان هر یک از جریانات و تحولات سعی در جهت دهی افکار عمومی جامعهدارند.

وباتعريفي كهارا يهداد يدبه نظر شماافكار عمومي در کشور ما،افکار اقلیتاست یا اکثریت؟ در رابطه بـــااقليت بودن يا اكثريت بـــودن مفهوم افكار عمومی باید توجه داشته باشیم که در ایران گفتمان غالب یا پارادایم هایی وجود دارد که تاحد زیادی سعی در انحصار جریانسازی افکار عمومی جامعه دارند. رسانه ها در ایران غلب دولتی هستند و طبیعتا این جریان تلاش می کند در راســـتاى/رزش،ها واهداف سيستم، افكار عمومى را سوق دهد، پس به اين جريان ســازى نمى تــوان گفت اكثريت جامعه در مقابل رسانه های مستقل ورسانه های غیر رسمی ، مثل انواع شبکه های اجتماعی هم به نوعتی برای خود جریان سازی می کنند که بیشتر در خلاف پارادایم غالب بری سری یی سب میسر در حرب پر می میسر است.انفاقاهرچهاین شبکههای غیرر سمی اطلاع رسانی و رسانهای در حوزههای مختلف سیاسی،فرهنگی،اقتصادی و اجتماعی بیشتر فعالیت کنند، تکحمدایی ها با مشکل اجىمەسى بىسىر بواجەمى شوند. •آيا فعاليت اين جريانات غيررس

مىمىتوا جریانسازی های سیستمیک را تحت تأثیر قرار

گفتمان غالب در حقیقت در سطح است؛ یعنی ظاهر این را نشان میدهد که جریان سازی گفتمان غالب در افکارعمومی تاثیر گذار است، این گفتمان تلاش می کند خودش را مطرح کند و در راستای اهداف مشخص خود جریان سازی فکری داشته باشــد. این در حالی است که مردمار تباطات شفاهی، شبکه های خانوادگی، وبسایت ها و شبکه های اجتماعی را در اختیار دارند که جریان سازی خبرى وافكار عمومى خودرا جلومى برند بدون توجه به گفتمان غالب، جریان اکثریت که همــان افکار عمومی جامعه اســت تحت تأثیر گفتمان غالب نیست و براساس جريان هاي غيرر ســمي شــكل مي گيرد آن هم براساس مجموعهای از رسانه های مستقل وشبکه های اجتماعی که امروزه در جریان سازی نوین اطلاعاتی بروز کردهاند.

با يک مثال ساده می توانيم اين موضوع را دريابي

مام سـرویس های خبری رسانه های عمومی را که

ارزیابی کنیم، می فهمیم که انگار هیچچیزی در دنیا اتفاق نمی افتد که خلاف باورها و اعتقادات ما باشد.

به ویژه کشور هایی که رویکرد دشمنی و خصومت با

به ویرم سورمینی که رویمرم مستقی و سومت . ایران را دارند، در رستانههای ما طوری تصویر سازی میشوند که همه اتفاقاتشان خشن و هولناک است

و مردمانشان در بدبختی زندگی می کنند؛ مثلااگر رئیسجمهوری آمریکاوارد شهری بشود که عدمای

راضیهزر گری در تحول سیســتمهای نویــن ار تباطاتی دیگر نمی تــوان گفــت نبــض افــکار عد کشــد: بسض افسکار عمومسی در هر ت جریانهای اصلی رسانهای ــوری در دس قرار دارد؛ با شــکل گیری شــبکههای اجتماعی

مبکههای غیررسمی فعال هستند، د: وحل مشکلات ومسائل مردم را دارند؟

بُه نوعی مسائل حوزههای مختلف وز را لمُسٌ، تحلیل و بررسی می کنند، این به نوبه خود بسیار خوب است چون ، چون ر گسترش آزادیهای سیاسی واجتماعی و باز شدن

> ریی ، رو رو ، یک ، رو ، در این که مردم به چه چیزهاییی فکر کننید و منافع خود را از چیه طرقی پیگیری کنند، تاثیر گذار باشد. اما درمورد این که آیا این جریانات هم به طــور صدردصد در جهت اهــداف عموم مردم جامعه حرکت می کند یا نه مسأله این است که حتــی اگر جریانات غیررســمی مســائل مردم را باز گو کنند، درواقع آنها هم به نوعی اهداف خود را دنبال میکنند.نقش مردم در این میان هم چندان آشکار نیست؛ بهطوری که رسانه های رسمی وغیر رسمی هُریک کار خود را براساس منافع شان انجام

چندان پیگیر موضوعات نمی شوند. همه مامی شنویم که م مثلادر حوزه سیاسی چهاتفاقی روزانه میافتدامااین که به چرایی و تحلیل و بررسی آن بپردازیم چندان درمیان مردم

با قابلیت ار تباطات میان فردی، مردم هر کدام می توانند یک شب که اطلاع رسانی داشته بای روید این محمد احمدی، مدرس دانشگاه باشــند. حاجی محمد احمدی، مدرس دانشگاه در حــوزه ار تباطــات و روزنامهنــگاری معتقــد

• آيا مہ توان گفت اين جريانا تے کے به عنوان دغدغه مردم

این جریان سازی شـبکهای که امروز شاهدش هستیم زنده است چون از انسان ها ساطع می شود؛ از گروههایی که

در مسترین (دی.دی دی می مدنی و عرصه بــرای فعالیتهــای مدنی و حزبی تاثیر گذار است. این جریانات

میدهند و مردم هــم در این صحنه جریانســازی، چون فرصت تعمق زیادی ندارند معمولا دیدہ نمیشوند.

ف روز را لمس، تحليل و بررسی میکنند.این به نوبه خود بسیار خوب است چون در گسترش آزادی های سیاسی و اجتماعی و باز شدن عرصه برای فعالیت های مدنی و حزبی تاثیر گذار است و این جریانات درواقع می توانید در این که مردم به چیه چیزهایی فکر کنند و منافع خود را از چه طرقی پیگیری کنند، تاثیرگذار باشـد. گفت و گوی «شـهروند» با این مدرس دانشگاه را در ادامه بخوانید؛

است جریان سازی شـبکهای که امروز شاهدش

هستیم زنده است، چون از انسان ها ساطع می شود یعنی از گروههایی که به نوعی مسائل

• جراافكار عمومى در كشور ما عموما با حدى از التهاب مواجه است؟ چطور مى توان افكار عمومى را به آرامش، امنيت و انسجام اجتماعى بيشتر سوق 2515

در جریـان تحـول نظـام اطلاعرسـانی و راهافتادن بُکههای غیررسـمی که اخبار از انحصــار کُانالهای ـمی درآمده و مردم خودشــان می توانند با استفاده از شـــُكەھاي غيررسـ يُن قابليتُها خبرُ رسُاني كنند، افكار عُمومي به شدتُ تحت تأثير اين امــواج قرار مي گيرد.

بسراى مثال مىبينيم كـــه هر هفته ، رک ی ی، ۱۰ مالی، یادستکم هـر ۱۰ روز یکبار یک موضـوع سیاسـی،اجتماعـی یـا اقتصادی در کشـور خوراک خبری Г رســانه های رســمی و غیررســمی میشــود. مردم هم که هــر یک به نوعی در این شبکهها فعال هستند ناخودآگاه در مورد آن حرف میزنند جريان سازي شيكهاي كه برین ساری سب سای د. امروز شاهدش هستیمزنده است چون از انسان ها ساطع ولی این که این موج چقدر روی مردم اثر می گذارد قابل پیش بینی نیست چـون همان طور که گفتــم این که میشود؛از گروههایی که

است. افکار عمومی بیشتر سطحی مقطعی است. دلار یکی از موضوعا،

بەنوعىمسائلحوزەھاي پ رو ۲۰ رو افکار عمومی چه میزان در مسیر این جهتدهی ها حرکت کند، مبهم مختلف وزرالمس، تحليل و بررسی می کنند، این به نوبه بارخوباست

ملتهب شدن افكار عمومي مي شود. در كشور ما اساسا بر

پر تنش این روزهااست؛ قیمت ارز در همه جای دنیا ثبات نسبی دار دولی در کشور مااتفاق هایی که باعث افت و خیز شدید قیمت دلار می شود، مشخص ت.رويدادهايي در خفاغير آشكار مي فتدومردم فقط پيامدهاي تورمي واجتماعي آن رامي بينند. هُمين باعث

افكارعمومي ومسأله اعتماد

به اســـتقبالش بروند و عدمای ســـمتش تخممرغ یا ئوجه پرت کنند؛ چیزی که در رسانه های مانشان داده می ُشود، فقط همّان طرف بُد ماجراست. خیلی از اتفاق ها چون خلاف باور های ایدئولوژیکی ما است ر رسانه ها گفته نمی شود. سوالی که این جا مطرح می شود این است که آیا مردم این جهت دهی را بی چون و چرا باور می کنند؟ متاسفانه این رویکرد باعث مىشود كه اعتقادو اعتماد مردم از د ، میں مردم تمایل پیدا کنند تا وجسودو حضور

خودشانرابهاشكال ديگرىنشان دهند. مودستار به استان دیتری مسن نمیند. گفته می سود جهتدهی ب افسکار عمومی و انحصاری کردن جریان اطلاعات در کشورهای غربی هم وجــود دارد و دقیقا همین روندی کــه در ایران است در دیگر کشــورها هم دیده می شود؛ این جا دو ب فرآیند مطلق ــت؛ در حالی که نكته مطرح است؛ اول اين كه در غرب فراً يند انحصاری در دست دولتها نیست؛ درحالی که در ایران رسانه ها کاملا دولتی است و سیستم، هر چیزی را که خودش میخواهد نشان می دهد. اما آیا

همه جامعهاز رسانهها تأثير می گيرند؟ حتمااين طور ت. رسانه ها دست کم در میان قشر تحصیلکرده و نخبگان به هیچوجه موفق نبودهانـد. درواقع این نوع شـکل دهی به افکار عمومی در هر جای دیگری هم صورت بگیـرد، موفق نخواهد بود. چون شــعور اجتماعی و سیاسی مردم آنقدری است که هر چیزی را نپذیرد سیستمهایی که فکر می کنند جهتدهی به اف کار عمومی و نبض فکری مردم را می شود به دست گرفت،اشتباممی کنند.

افكار عموميي به مجموعه باورهاي ث افراد جامعه گفته میشود. وقتی که آرای اعضای جامعه در ار تبـــاط با یکدیگر قرار می گیرد و رابطه . ایجاد میکنند، افکار عمومی شکل میگیرد. در گذشته افکار عمومی با احساسات و عقاید قومی و باورهای دینی معادل دانسته می شد. «گابریل تارد» جامعهشناس، افکار عمومی را مجموعهای از قضاوتهای مردم درباره مسائل روز میداند که مورد پذیرش اکثر افراد جامعه است. مقوله افکار رو پ یر کی عمومی در زمان انقلاب فرانسه مطرح شد البته در شكل گيرىافكارعمومى،نظرهاىمتفاوتىمطرح است. بسیاری از نظریه پردازان حوزه ارتباطات ی کردہاند کہ ویژگی ہای آن را مش برای شــکل گیری آن مواردی را برشــمارند. اما نچه مسلم است این که رسانه ها و رهبران فکری مهمترين شكل دهندههاي افكار عمومي هستند. یلیها رسانه ها را مهم ترین عامل شکل دهی

موارد دیگری را جایگزین آن

۔ واقعیت آن است، وسایل ارتباط جمعي چنان قدرتي ـدا کردهانــد کــه درواقع می توانند در جهت تحریک و فويت افكار مردم براى انجام فعالیتی قدم بردارند. نقش رسانهها در شـکلگیری فكار عمومي انكارنشدني ،اگــررســانەھاكـــە يكسى از وسسيلەھاى مھسم

در کنترل افکار عمومی، فرهنگ عمومی را نادیده بگیرند، یک بحران اُجتماعی و فرهنگی بهوجود می آید که مضرات بس ساري ت. اگر رسیانه ها متناسب با ور روی فرهنگ عمومی حاکم در جامعه حرکت کنند، سلما نتیجه رضایت بخش تری به ده ت خواهد

مىكنند. با اين بينـش، خبرنـگاران به عنوان چهرەھاىپرنفوذجامعەتلقىمىشوند. افکار عمومی در سرزمینی به کار برده میشود که رسانه ها دولتی نیستند بلکه در سطح جامعه به صورت آزاد عمل می کننـد و افکار عمومی را حتی به صورت زمانی کوتاه در راستای رسیدن به منافع اقتصادی و اجتماعی هدایت میکنند. البته پژوهشــگران این حوزه، کمتر به بررس افكار عمومي قبل از مواجهه با اخبار مي پردازند و آن را مورد ارزیابی قرار میدهند. بررستی این مساله میتواند به بسیاری از موارد مربوط به افــكار عمومي كمك كنــد. یاری از مردم با دغدغه های دنیای امروزی سرگرم شدهاند و

اطلاعات جدید، تغییـر چندانی در افـکار آنها ايجاد نمى كند اما وقتى كمه بخواهند اطلاعات

عمومی طرح شدہ باشد. افکار عمومی، به شکلی است كه مسئولان سياسي و تبليغاتي مي توانند از قدرت آن برای پیشــبرد اهداف خود استفاده کنند. می توان ادعا کرد که اهمیت افکار عمومی و قدرت هدایت گرایانه آن، از هیچ قدرت نظامی یا اقتصادی کمتر نیست و حتی در بسیاری از موارد با عنوان یک اهرم قــوی بالاتر از تمام ـاخهها عمل کرده اسـت. اما در پاسخ به این ۔ سوال که «چرا افکار عمومی متش نح است؟» دلایلٌ دیگری می تواندُ مطَرح شود که از حوصله این بحث خارج است و مطمئنامارا وارد قضایای دیگر می کند. اگر رسانه ها به عنوان یک کانال ارتباطی امن و قابل اعتماد بین مردم و مسئولان

رم بالی ای روم بالی سمل کننــد، آن وقت، از فضای متشــنج دوری خواهد شد.

ادامه از صفحه ۹

توهماكثريت

اما شـرابطی که در آن، بدر و مـادر، به نظر فرزندان بی توجیهی می کنند، دقیقا سلب همه شروط فوق است، با این تفاوت که میان آنها، حرف قصل یا همان «یا» وجود دارد: کنه با تن معناست که یکی از این شـرابط کافی است تا رای فرزندان، نادیده گرفته شوده آنها عبار تند

۱- پدر و مادر –بنا به هر دلیلی– فرزندانشان , ا دوست دا, ند؛ یا ۳ – صداقتٌ و اعتماد ميان والدين و فرزندان

وجود ندارد؛ یا ۳- پدر و مادر فرزندانشان را - حتى اگر به نيس

بلوغ فكرى رسيده باشــند-بهعنوان افراد بالغ قبول ندارند؛ يا

- - بـ در و مـادر، تفکر خودشـان رااز تفکر چندین فرزند بالغ و عاقل، ارجح می دانند؛ یا

پ ـــار ۲۰ عار کا ۲۰۰ عال ۲۰۰ عال . ۵- به بهانههای واهی و ســلایق شــخصی، خواسته اکثریت را زیر پا می گذارند. اُگرچــه توجه بُــه ایــن نکته نیــز ضروری انهایــد که گاهــی در این موارد، برحسـب مے نما تفاق ممكن است خواسمته فرزندان، منطبق ود؛ اما اين به و يكسان با خواســته والدين شر معنای توجه به تصمیم فرزندان و رأی اکثریت

راه که همان رسانه ها (روزنامه، راديو و تلويزيون) است، مے روند. قدرت رسانه آن قدر شگفتانگیز است که اگر رسانه نخواهد، هیچ واقعهای تبدیل به افکار عمومی نمی شود. رسانه می تواند تا حد زیادی به افکار عمومی شـکل دهد و مردم را به تماشا بنشــاند، اما حقيقت آن است كه واقعهاي وارد ذهن و روان مردم می شود که مردم خود در آن نقش بازیگر داشته باشند و تنها یک تماشاچے ن نباشند. در این میان، گروههای فشار را هم نباید از یاد بـرد؛ گروههایی که البته بــا بهره گیری و سوءاستفاده از کار کرد ر سـانه ها به القای اهداف ازاعضای جامعه تاثیر می گذارند، هرچند م ر بن بن بر بی مرد دیگر این که، یکی از موارد و مغرضانیه، مورد دیگر این که، یکی از موارد تغییر نگرش در علم روانشناسی که با عنوان «متقاعدسازی»از آن یادمیشود به اف کار عمومی می کند در مقابل هم افرادی هستند که نقش رسانه در شکل دهی به افکار عمومی راضعیف توصیف می کنندو به کاربردممی بر افکار عمومی جامعه است. افسکار عمومی بر

افكارعمومي ودوري ازتشنج مرتضىحقى مدرس ارتباطات

> افكارعمومىدرس افکارعمومیدرسرزمینی بهکاربردهمیشودکهرسانهها دولتینیستندبلکهدرسطح جامعه به صورت آزاد عمل

مىكنندوافكارعمومىرا می تندوافکار عمومی را حتی به صورت زمانی کو تاه در راستای رسیدن به منافع اقتصادی واجتماعی هدایت می کنندالبت پژوهشگران

ابن حوزه، کمتر به بر س افكار عمومى قبل ازمواجهه با اخبارمي يردازندو آن رامورد ارزیابیقرارمیدهند.بررسی اینمسألهمیتواندبهبسیاری ازمواردمربوطبهافکارعمومی کمککند

ارتباطىي تلقى مىشىوند چرایی رویدادها چندان تمرکز نمی شود و فقط به این که چه اتفاقی افتاده است، بسنده می شود. هیچ کس جوابگو نیست که چرا این نوسانات در بازار ارز ایجاد شده است ا در یی خواهد داشـ بنابرابن مردم بردهم شهدر بلاتكليفي بهسرمي برند. • به نظر شــما انسـجام و اقنــاع افــكار عمومی

در مسائل زیستی چقدر می تواند در پیشبرد

تعريف دموكراسي تمركز بر خواستههاي بين مردم

وُانسـجام اجتماعي پيش ببُرد اهرمهـاي اُجرايي

نموکراسی موازنه قوای مجریه، مقننه و قضائیه است که ایــن ۳ ضلع دموکر اســی را در ســرزمین ما پیش می برند؛ حال باید ببینیم افکار عمومی چقدر به سمت

المانُهای دموکراسی سوق پیدا می کند شاخصهای دموکراسی، صلح، احترام، صداقت، عــدم تبعیض و

عدالتاجتماعی است که جزو آرمان های هر جامعه ای است ودرواقع حقیقت هایی است که هر جامعه ای برای رسیدن به آن تلاش می کند، اما واقعیت جامعه ما در

ه همهجااین نیست. شاخص های دموکر اسی در کشور ما جای خود را بعضا به چیزهای دیگر می دهند و بیشتر

بر تأمین نیازهای زیستی و گذران معاش زندگی انسان ایرانی متمرکز است. حرکت به سمت توسعه المان های

مقيقى دموكراسى در رسانه هاى رسمى چندان ديده

منافسع گروهی وجناحی سبوق پیندامی کند. حتی

جریاناتی کُه در شبکههای اجتماعی هم ایجاد می شود اغلب منافع گروهی حزبی را دنبال می کنند تا منافع

عمومی مردم. به طور کلی در مورد افکار عمومی در ایران، باید توجه داشته باشیم که آیا بازیگران اصلی در افکار سازی عموم

جامعه حضّور دارند یا نـه؛ در جامعه ای کــه کانال ها و شــبکه های رســمی فقط و فقط اخبار سفید را پوشش

میدهند، فضای چندانی برای شــبکههای غیررسم

ی وجودندارد. آنها سـعی می کنند جریانات را آن طور که اتفاق میافتد به مردم نشان دهند. شبکه هاو تشکل های

دانشجویی، کارگران و بسیاری از نهادهای مردمی امروز در کشور فعال هستند. کاش فضای گفت وگو، ابراز عقیده

و مطرح کردن خواسته های صنفیی و گروهی بهطور

افكار عمومي جواب نمى دهد چرا كه هزاران راه ار تباطى

و شبکههای غیررسمی در دسترس مردم هست. با این حال به نظر من این فعالیتهای شبکهای هم بایددر یک

قالببزرگترویک شبکه گسترده ترمدیریت شود تابتواند قالببزرگترویک شبکه گسترده ترمدیریت شود تابتواند برای تحقق المان های دموکر اســی در کشور موثر واقع شود. چیزی که امروز شاهدش هستیم این است که هر

کانال و شبکهای به صورت جزیرهای عمل کرده و اهداف خودشان رادنبال میکنند.

. کامل محقق بود. امــروز دیگر جهتدهی ناد

نمی شودو در رسانه های غیرر سمی هم اغلب به

عمومي مردم.

و حاكميت است كه جامعه را به سمت تفاهم، وحد

دموكراسىدركشورماتاثير گذارباشد؟

مىكنند